ja inimlikult lähedane. Teine A.-i hiilgeosa sel perioodil oli Ed. Wilde »Pisuhänna« Piibelehe kuju, milles näitleja oli võrratu, pakkudes ülevaid koomilisi ja inimlikult sügavhingelisi momente. — Kui A.-i teisel tegevusperioodil ta näitejuhi-töö oli olnud kõrvalise tähtsusega, pearõhu langedes ta näitlejaloomingule, siis omandab nüüd A.-i näitejuhitegevus Saksamaal saadud tõsisema ettevalmistuse mõjul kaaluvama koha. Nähtavasti mõjus siin kaasa ka hääle kaotuse kartus: A. oli välismaalt kaasa toonud kurgutiisikuse. — Oma viimseil aa. lavastas A. rea näidendeid, milledest võiks ära märkida: Ed. Wilde »Tabamata ime« ja »Pisuhänd«, C. R. Jakobsoni »Arthur ja Anna«, Hauptmanni »Põhjavajunud kell« ja Andrejevi »Meie elupäevad«. — Ehk küll A.-i ande tuli sai põleda ainult täie leegi alguseni, kui juba kustus, kuid peame veendumusega tunnistama, et hoolimata ebasoodsaist oludest A.-i lavalooming on väärtuslikuim ja kõrgeim, mida Eesti teatrilugu tänini tunneb; ühes P. Pinnaga on A. XX a. s. esimesel aastakümnel eesti lavakunsti parimate saavutuste kandja.

B. L.

ALVER, Andres, seltskonnategelane ja kirjanik, sünd. 26. X 1869 Tarvastu-Voorus Alvre talu omaniku pojana, õppis 1887—92 Tartus H. Treffneri eragümnaasiumis ja 1892—98 Tartu ülikoolis arstiteadust; sai üliõpilasena I auhinna teadusliku auhinna-töö eest, käis Venemaal Simbirski kub. soetõve vastu võitlemas, oli pärast ülikooli lõpetamist ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituudis assistendiks (prof. Ignatovski juures), käis a. 1900 teadusliku otstarbega Lääne-Euroopas; tegi maakonna-arsti eksami ja asus 1900. a. sügisel Valka maakonna-arstina elama, kus ta oli tegev eriti sealse eesti seltsi »Säde« esimehena. Sai ametikohuste täitmisel õnnetut surma Smiltenis (Lätimaal) 11. I 1903. — Üliõpilasena oli A. üks silmapaistvamaist kujudest Tartu eesti üliõpilaste keskel ja elavamaist tegelastest eesti seltskonnas. Kuuludes politiliselt sotsiaaldemokraatide hulka, ei näinud A. enese ülesannet avaliku tegelasena mitte sotsialismi põhiküsimuste uurimises ja selgitamises, vaid teadmiste levitamises ja elumõtte ning -ülesannete mõistmise arendamises. Sel alal esines A. tihti populaarse kõnelejana ja küsimuste vastajana Tartu seltsides — »Vanemuises«, »Karskuse Sõbras«, »Taaras« — kõneõhtutel, mis käesoleva a. s. alul õige suure tähtsuse omandasid Tartu eesti seltskonna arenemisloos. Kuuludes »Rahva Lõbu-lehe« ümber koondunud rühma, kes püüdis populariseerida Eestis moodsat loodus- ja ühiskonnateadust, avaldas A. mainitud ajakirjas populaarteaduslikud kirjutised »Praeguse teaduse õpetus alkoholi mõju üle inimese kehas« (1900, nr. 2) ja »Elu ja surm« (1900, nr. 4) kui ka pikema uurimuse Kreutzwaldi »Lembitu« üle (1900, nr. 5). Ilukirjanduslikul alal ilmus A.-il luuletuskogu »Võhumõõgad« (1898) ja H. Heine järele tõlgitud »Vaidlemine« (1902). Rida Heine luuletusi ilmus A.-i tõlkes ajalehes »Teataja«, koguteoses »Lõbu ja Teadus« j. m. A.-i luule on laadilt realistlik ja vormilt kuigi mitte artistlik, siiski korrektsem kui tolle aja luuletajate enamikul.

Teataja 1903, nr. 10; Eesti Arst 1923, nr. 4; M. Martnalt saadud andmed.

J. K.; F. T.

AMBUNDI, vt. **JOHANN(ES) VI.**

AMELUNG, Friedrich, sünd. Võisikus 11. III 1842, õppis Tartu ülikoolis aa. 1862 kuni 64 filosoofiat ja keemiat; aa. 1864—79 isalt pärandatud peeglivabriku direktor, elas Tallinnas (1879—85), kus kirjutas teaduslikke ja kirjanduslikke töid, ja a. 1885 uuesti vabriku direktor; viimsed 7 a. veetis Riias, kus ta suri 7. III 1909. — A. oli suurte huvide ja teadmistega isik, kes esines paljude kultuur-, lokaal-ajalooliste jne. teostega ja kirjutistega. Tema teosed ei vasta teadusliku uurimise meetodilistele nõuetele, suurem hulk neist kannatab nõrga kriitika all. Tema arvurikkaist töist oleks mainida Balti, eriti eesti rahva vaimlist, kiriklikku jne. elu ordu ajal puudutav, sisult tublisti vananenud kahevihuline »Baltische Kulturstudien a. d. vier Jahrhunderten der Ordenszeit (1184—1561)«, (ilm. 1884—85), Tallinna Mustadepeade vanemat ajalugu käsitlev »Geschichte der Revaler Schwarzenhäupter« (1885), millest ilmunud ainult esimene vihk (ulatub aa. 1397—1557); lokaal-ajalugudest episoodidena Põltsamaa ja selle piirkonna minevikku ulatuv: »Studien zur Geschichte Oberpahlens und seiner industriellen Blütezeit« (1892), kus erilisem tähelepanu antud Põltsamaa piirkonna tööstusele aa. 1750—92; samasugust episoodilist ilmet omab »Geschichte der Stadt und Landschaft Fellin von 1210 bis 1625«, 1898 (Jahresber. d. Felliner liter. Gesellsch.).

E. S(eraphim), Friedrich Amelung (Kalender der deutschen Vereine in Liv-, Est- und Kurland auf das Jahr 1911).

H. S.

ANDERKOPP, Ado, sünd. 6. I 1894 Läänemaal Massu v. talukoha rentniku pojana; õppis aa. 1913—17 Peterburi ülikooli õigusteaduskonnas, lõpetas eksternina Tartu ülikooli õigusteaduskonna a. 1922. Peterburis oli A. Peterburi E. Üliõpil. Seltsi liige ja a. 1917 seltsi esimees, aa. 1916—17 »Pealinna